

Рад запримљен: 01.11.2022. године
Рад прихваћен: 10.11. 2022. године

ФУНКЦИОНАЛНО-СТИЛСКА ПОЛИВАЛЕНТНОСТ БЛОГА КАО МУЛТИДИСЦИПЛИНАРНОГ МЕДИЈА НА ПРИМЈЕРУ БЛОГА „ХОДОЉУБ“

Мср Јелена Шкрбић Бијелић¹

Апстракт: Блогови су данас изузетно популарно средство комуникације и преузимају значајну улогу у систему мас-медија. Стога је важно приступати им аналитички као феномену који се све више шири и чија тематика може да варира од најбаналнијих до изузетно озбиљних појава. У раду је представљена дефиниција блога, посебно су обрађене стилске карактеристике ове форме и поливалентност блога као медија, да би се установило којем стилу припада блог, које су његове функционалне карактеристике и чему ова форма, уопште, служи. Да би теорија била разумљивија, све је то приказано на примјеру блога „Ходољуб“, из чега је видљиво и како књижевност може да функционише као медиј.

Кључне ријечи: блог, медиј, стилистика, стил, функција.

УВОД

Блогови представљају дневнике на мрежи (онлајн дневнике). Аутор пише своје импресије о одређеној теми (временом, те импресије могу да прерасту у озбиљније форме, па може да се говори и о новинарским текстовима, фељтонима, или књигама). Сам термин блог² је англицизам, а

¹ Министарство унутрашњих послова, имејл: lenaskrbic@gmail.com.

² „Термин 'Блог' настао је скраћивањем две речи - Веб Лог, што би се могло у овом контексту превести као Веб дневник (diary). Фраза Веб Лог се иначе у Интернет технологији користи за дефинисање статистичке активности једног сајта (број посетилаца, број отворених страница сајта, итд.), али у контексту феномена Блог говори се о, најједноставније речено, јавном вођењу дневника путем Веб странице. Термин Блог у енглеском језику значи истовремено и креирати (правити) Блог, као глагол (to blog)“, (Varagić, 2014, р. 4). Аутор објашњава да термин *блог* пише великим почетним словом да би истакао значај овог феномена, те, поштујући ауторове намјере, нећемо писати мало слово када

употребљава се широм свијета. Блог³ је саставни дио виртуелне заједнице⁴. Његова форма је дневничка или је прешла у епистоларну (што не мора да представља значајну разлику), а честе су и комбинације ове двије форме. Блог је толико популаран зато што омогућава аутору да пише о мноштву тема – тематика је разноврсна, па се тако могу пронаћи блогови о кулинарству, аутомобилизму, безбједности, политички, поетски, али и они о путовањима (какав је „Ходољуб“⁵).

Блог може да припада свим стиливима – у зависности од тога с којом намјером је направљен. Најчешће је, ипак, комбинација више њих, а у њему је могуће наћи и пјесме, музику, фотографије, па и одреднице које воде на другу веб адресу, што свједочи о његовој мултидисциплинарности. На блогу „Ходољуб“, аутор често уз текст комбинује фотографије⁶ (што је сасвим разумљиво, јер су описи мјеста и путовања основна тема овог блога). С обзиром на то да је предмет анализе рада функционални стил⁷ блогова, и то на примјеру блога „Ходољуб“, показаћемо да су у њему јасно видљиве одлике књижевноумјетничког стила, што је у складу са интенцијама аутора који је намјеравао да ове приче објави и у форми књиге.⁸ Да бисмо то успјели, осврнућемо се и на функције језика (с обзиром на то да би поетска, ипак, требало да буде најзаступљенија функција у књижевноумјетничком стилу).⁹ Када је о језику ријеч, одредићемо најчешћа одступања од стандардног језика (и то одступања карактеристична за књижевноумјетнички стил), највише захваљујући жаргонизмима и колоквијализмима (дакле, првенствено на лексичком нивоу).

преузимамо наводе из његове књиге.

3 Блог, -а (енгл. blog, према (we)b мрежа, log дневник) рач. Персонална страна на Интернету, на којој аутор води својеврстан дневник са сопственим размишљањима и коментарима, често тематски оријентисан (ВРСРИ, Прометеј, 2007).

4 Више о појму виртуелне заједнице у: *Ideologija i manipulacija u virtuelnim zajednicama - blogovi i vlogovi*, Gordić-Petković, Radić-Bojanić, 2012.

5 <https://hodoljub.wordpress.com>, приступљено: 13. 1. 2022.

6 У прилог мултифункционалности говори и чињеница да су, за разлику од првобитних форми, данас фотографија и текст готово неодвојиви у већини популарних блогова.

7 Постоји пет основних стилова и неколико подврста – као основне, Марин Младенов наводи: научни, научно-популарни или публицистички стил, књижевни (поетски) стил, административни и новинарски стил, као форме писаног текста, док разговорни постоји у усменој форми (Mladenov, 1980), а Бранко Тошовић наводи књижевноумјетнички, публицистички, научни, административни и разговорни стил (Тошовић, 2002).

8 Након неког времена успјешног постојања у „блогосфери“, аутор је низ текстова првобитно објављених на интернету, уз незнатне измјене, објавио у књизи „Хацилук племенитом сну“, а она је засад одлично прихваћена.

9 Јакобсон говори о шест језичких функција – референцијалној (денотативној, когнитивној), експресивној (емотивној), конативној (апелативној), фатичкој, метајезичкој и поетској функцији.

СТИЛСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ БЛОГА „ХОДОЉУБ“

Блогови, као што смо већ навели, могу да обједињују више стилова. Начелно, блогови би требало да буду предмет проучавања новинарске стилистике (с обзиром на то да новинарска стилистика „проучава употребу језика у средствима јавног информисања“ (Младенов, 1980, р. 8), а и блог је једно од њих), те да је дефинишу као „теорију јавне речи“ (Младенов, 1980, р. 9).

Публицистички или научно-популарни стил¹⁰ прилагођен је већем броју читалаца, управо зато што комбинује одлике више стилова. Ипак, основна намјена овог стила је да пренесе одређену информацију (а да та информација постане приступачна широј публици). На тај начин могу бити представљене многе теме, па Младенов наводи да тако може да се пише и „о градовима, туристичким местима, (...), о људима из свих крајева света, о људским особинама и историјским догађајима – који би били информативни (готово као наука) и занимљиви и експресивни (готово као књижевна дела)“, а управо је о томе ријеч у текстовима са блога „Ходољуб“.¹¹ Посматран са те стране, „Ходољуб“ припада научно-популарном стилу. С друге стране, књижевноумјетнички стил дефинисан је као онај који се одликује „индивидуалношћу, сликовитошћу, емоционалношћу, субјективношћу, као и широком употребом изражајних језичких средстава (епитет, поређење, алитерација, асонанца, инверзија, метафора, метонимија, синегдоха итд.)“,¹² те би онда стил блога могао да буде и – књижевноумјетнички, јер је често битније изразити свој (субјективни) став, представити емоције које нека појава изазива него објективну слику те појаве. Узимајући у обзир одлике научно-популарног и књижевноумјетничког стила, а на основу текстова са блога „Ходољуб“, намеће се закључак да су текстови са овог блога, заправо, комбинација стилова, те да се јасно уочавају одлике и једног и другог (што, уосталом, није необично за путопис¹³, а управо је путопис жанр који овај аутор користи).

2.1. „Јужна Италија или преко воде до слободе“ уводи нас у свијет путовања, али и потврђује тезу да ови текстови припадају књижевноумјетничком стилу – аутор дефинише појам путовања, а у дефиницији изузетну експресивност носе метафоре - „Путовање није неки дио живота, или,

¹⁰ Младенов наводи ове термине као синониме.

¹¹ Основне одлике стила овог блога изведене су на основу четири текста која чине једну цјелину. Први носи наслов „Јужна Италија или преко воде до слободе“, други – „Бари или прича о свецима и имигрантима“, трећи „Лучка дипломатија или како наћи смјештај у Дубровнику за 10 еура“ и четврти - „Стопајући херцеговачким вукојебинама“.

¹² Младенов, 1980, страна 14.

¹³ На примјер, Младенов наводи путопис када говори о новинарским жанровима (Младенов, 1980, р. 3), али је јасно да путописи објављени на блогу „Ходољуб“ имају више одлика књижевноумјетничког стила.

не дај Боже, одмор од живота. Путовање јесте живот. У свом најнепосреднијем облику. Бивствовање у једном мјесту је, у ствари, само један мањи аспект живота у којем човјек плаћа сигурност монетама једноличности. Путовање је препуштање несигурности у замјену за богатство боја и облика живота“. Након тога, аутор почиње да пише у првом лицу, а потом опет наилазимо на одређене медитативне моменте. Младенов истиче да је основна разлика између новинара и пјесника (самим тим и стилова који су условљени овом подјелом) чињеница да „песник (књижевник, уметник речи) својим језиком *ствара уметнички свет*, а новинар приказује, описује *конкретни свет у конкретном тренутку*“ (Младенов, 1980, р. 15). Максимовић¹⁴ ствара умјетнички свијет, поиграва се језиком и фигурама дочарава конкретан свијет, у конкретном тренутку, али уз мноштво медитација и дигресија. Јасно је, дакле, да његови текстови представљају комбинацију ова два стила.

2.2. Потребно је, такође, одредити функцију поруке која треба да буде пренесена.¹⁵ Јакобсон говори о шест језичких функција – референцијалној (денотативној, когнитивној), експресивној (емотивној), конативној (апелативној), фатичкој, метајезичкој и поетској функцији (Јакобсон, 1966). Референцијална функција јесте важна – посебно када аутор дефинише путовање, описује предјеле или, уопште, када је заступљена та „филозофска“ димензија. Управо зато долазе до изражаја неутрална средства – пасивне конструкције и треће лице (*Путовање је препуштање несигурности у замјену за богатство боја и облика живота или Сам Бог зна шта је то што човјека толико тјера ка мору. Ко зна, можда је тајна у соли*). Ипак, врло брзо увиђамо заступљеност експресивне функције – изражена субјективност и средства која погодују изражавању емоција (прво лице једнине, али и лексика – и псовке¹⁶ носе изузетну емоционалну обојеност: *Након можда два сата пржења на сунцу и на корак од одлуке да пјешке кренем у Требиње, које бих сад радије назвао Јебиње, стаје ми ауто црногорских регистрација и диван старији брачни пар из Подгорице*). Наравно, и поетска функција је јасно видљива – порука је усмјерена сама на себе. Дакле, и функције које уочавамо у овим текстовима су разноврсне (а иако одређена функција доминира у једном стилу, сасвим је логично да се све прожимају и надопуњују), али разноврсност је сасвим оправдана у књижевности, па је, стога, оправдан и закључак да текстови са овог блога могу

¹⁴ Аутор блога „Ходољуб“ и писац књиге „Хаџилук племенитом сну“ је Борис Максимовић.

¹⁵ С обзиром на то да би основна функција књижевноумјетничког стила требало да буде поетска функција, а публицистичког – референцијална, одређење функције могло би да буде значајно у одређењу стила овог блога.

¹⁶ Генерално, псовке припадају лексиси разговорног стила. Ипак, с обзиром на то да се у књижевности могу наћи сва језичка средства, самим тим и вулгаризми, посматраћемо их у оквиру књижевноумјетничког стила.

(и треба) да се посматрају као категорија између, јер припадају првенствено књижевноумјетничком стилу, али могу да припадају и научно-популарном стилу. У прилог овој тврдњи (да је књижевноумјетнички стил доминантан) иде и чињеница да су три текста из ове цјелине објављена у књизи „Хаџилук племенитом сну“, ипак, не као цјелина, већ са неким измјенама: путовање у јужну Италију (на блогу насловљено као „Јужна Италија или преко воде до слободе“ и други дио – „Бари или прича о свецима и имигрантима“) је објављено као један текст (дакле, први и други текст из ове цјелине обједињени су у један у књизи, и то под називом „Баари или прича о свецима и имигрантима“), трећи дио није ушао у књигу, а четврти (*Стопање херцеговачким вукојебинама*) објављен је у посљедњем дијелу књиге, о стопирању.

2.3. У текстовима наилазимо и на дијалоге, на приче које искрсну у сјећању аутора, на разговоре са случајним сапутницима (који подсјећају на Петровићеве разговоре у „Људи говоре“), што ипак наводи на закључак да поетска функција у овим текстовима доминира. Посебно је занимљиво то што аутор своје импресије прекида упливом историјских чињеница, али и легендама о знаменитим грађевинама, чиме читалац стиже комплетан увид у описани град – опис мириса (*Снажан, истовремено и неугодан и привлачан, мирис рибе, уља, бензина... И те палме... Палме и маслине*), опис осјећања које ти мириси и поглед на град изазивају, а и опис становништва (*Видим кроз прозор људе како мијешају тјестенину, како гледају телевизор, видим старце како сједе испред зграда и причају на неразумљивом дијалекту на којем ни једну једину ријеч не могу да схватим*), језик је једноставан, историјски факти нису приказани штуро, већ уз дозу духовитости, те пажња читалаца све вријеме бива потпуна, а фотографије на крају (које свједоче о мултидисциплинарности оваквих текстова) само потврђују ту већ пренесену импресију. Након повратка у Дубровник (који је и описан преко људи у њему), путовање се наставља преко Босне и Херцеговине – уз опис љепоте и несреће ове државе, и то уз комбиновање референцијалне и експресивне функције (шта је било на овим просторима и како то утиче на аутора).

2.4. Ипак, поетска функција ни овдје није потиснута, а то се најбоље види у дијеловима када се аутор одмиче од конкретних ствари и опису конкретних појава, а примиче „медитативности“ (*Аутостоп је најнепосреднији начин препуштања матици живота. И колико год то некима дјеловало хаотично, аутостоп има веома чврст темељ на којем почива, а то је повјерење*). Слиједи опис људи са којима путује, тако да овај дио заправо представља – приче о људима. Крај приче (и циклуса) поново свједочи о тој мултидисциплинарности (*Сунце се смирује над Мостаром, Неретва мирише на севдалинке, клишеизирани представе Босне и Херце-*

говине, *Алексу Шантића, рат и подјеле. Ја и Циго пјевамо Тому Здравковића*), али и о чињеници да је књижевност у сржи већине текстова са овог блога, а, самим тим, одређен је и њихов стил (а и сам назив блога нас упућује на исто).

2.5. Када је о језику ријеч, индивидуални неологизми карактеристични су само за књижевноумјетнички стил (Тошовић, 2002), а термин *Јебиње*, који аутор употребљава алудирајући на Требиње и како се осјећао на путу до њега, јесте индивидуални неологизам. Поред овог, постоји неколико вулгаризама, посебно у посљедњем тексту (већ у наслову – *вукојebinама*), али њима нећемо посветити више пажње.

2.6. Жаргонизми¹⁷ су чести у текстовима на блогу „Ходољуб“. Употребљавају се и „прави“ жаргонизми (*опаљени сунцем, кафић, доп*), али и ријечи које мијењају значење у зависности од контекста – на примјер, *свиње* у значењу *прљави људи, кретен*. Жаргонизми доприносе осјећају блискости са аутором (иначе се употребљавају да унесу дозу реалности и присности у језик књижевности, али и језик генерално).

2.7. Уочава се и присуство колоквијализама, посебно у примјерима који се тичу боравка на сунцу (сунце ме *пржи*, море је било *запаљено* првим зрацима сунца, *пржење* на сунцу), те деминутивима – *пијуцкам, љуљушкању, пирка*. Значајни су и глаголи: ништа те не *баца* толико кроз простор и вријеме, *натуца, избијеш* на чистину, Сунце *пржи*, хоће да те тако *науче, сасуо* у себе, али и именице – *банчење, пржење*. Употреба колоквијализама значајна је одлика стила, а посебно је значајна њихова употреба у књижевности (самим тим, и у овим текстовима), с обзиром на то да и они служе реконструкцији језика у одређеном периоду.

2.8. Фразе, такође, налазе своје мјесто у редовима Максимовића, а посебно је значајно да се ове фразе могу чути првенствено у разговорном стилу (*Скочим на књиге као смрт на бабу, питам га за здравље, вјетар носи лишће*). Нарочито снажан утицај разговорног стила осјећа се у другом и четвртном тексту, мада највише у четвртном, што је потпуно у складу са намјером аутора да пренесе аутентичан разговор са возачем, „народским“ човјеком, чији говор обилује псовкама.

17 Ранко Бугарски жаргон дефинише као „сваки неформални и претежно говорни варијетет неког језика који служи за идентификацију и комуникацију унутар неке друштвено одређене групе – по професији, социјалном статусу, узрасту и слично – чије чланове повезује заједнички интерес или начин живота (...). Жаргон, наводи он, „настаје као резултат особеног, спонтаног и по правилу анонимног вербалног стваралаштва, особито млађих генерација. Тако ослобођена језичка енергија испољава се изворно жаргонски, или пак кроз жаргонску прераду елемената домаћег језичког стандарда, архаизама, дијалектизама, па и професионализама, као и преузимањем жаргонизама из других језика.“ Преузето из: Дринчић, Г. *Анализа лексике у дискурсу интернет четова: омладински жаргон*. Насљеђе: часопис за књижевност, уметност и културу.

ЗАКЉУЧАК

С обзиром на то да блог представља дневник на мрежи, сасвим је очекивано да у тој дневничкој форми преовладава експресивна функција. Ипак, сама форма често не условљава особености текстова, па тако постоји мноштво блогова у којима преовладавају различите функције. Како блог представља средство јавног информисања, јасно је зашто и он може да буде предмет проучавања публицистичке стилистике. Када је о блогу „Ходољуб“ ријеч, самим тим што је прерастао своју првобитну функцију и што су текстови постали дио умјетничког дјела, постаје јасно да је књижевноумјетнички стил ипак доминантнији у односу на друге. Језичка средства која аутор користи свједоче о припадности овом стилу, а мултидисциплинарност је видљива у повезивању различитих умјетности – ријечи и фотографије, али и пјесама. Када је ријеч о функцијама језика, најзаступљеније су експресивна и конативна функција. Епистоларна форма сама по себи истиче ту субјективност, истичу се лични ставови, писање у блоговима је најчешће првом лицу и, понекад је видљив и приличан емотивни набој, те се на основу такве субјективности уочава експресивност текстова у форми блога.

ЛИТЕРАТУРА

Извор:

1. <https://hodoljub.wordpress.com>, приступљено: 13. 1. 2022.

Цитирана литература:

1. *Велики речник страних речи и израза*, 2007. Нови Сад: Прометеј.
2. Varagić, D., 2014. *Blog osnove*, Novi Sad: E-knjiga.
3. Gordić-Petković, V. - Radić-Bojanić, B., 2012. Ideologija i manipulacija u virtuelnim zajednicama - blogovi i vlogovi. *СМ - часопис за управљање комуникацијом*, 7(22), pp. 85-94.
4. Giro, P. (1964). *Stilistika*. Sarajevo: Veselin Masleša.
5. Jakobson, R., 1966. *Lingvistika i poetika*. У: *Lingvistika i poetika*. Beograd: Nolit, pp. 285-324.
6. Katnić-Bakaršić, M., 1999. *Lingvistička stilistika*. Budapest: Open society institute.
7. Ковачевић, М., 2006. *Списи о стилу и језику*. Бањалука: ЈУ Књижевна задруга.
8. Mladenov, M., 1980. *Novinarska stilistika*. Beograd: Naučna knjiga.
9. Тошовић, Б., 2002. *Функционални стилови*. Београд: Београдска књига.
10. Дринчић, Г. *Анализа лексике у дискурсу интернет четова : омладински жаргон*. Наслеђе: часопис за књижевност, уметност и културу. (Год. 10, бр. 26, 2013, стр. 59-67).

FUNCTIONAL-STYLE POLYVALENCE OF A BLOG AS A MULTIDISCIPLINARY MEDIA ON THE EXAMPLE OF THE BLOG “HODOLJUB”

MA Jelena Škrbić Bijelić

Abstract: Today, blogs are an extremely popular means of communication and assume a significant role in the mass media system. Therefore, it is important to approach them analytically as a phenomenon that is spreading more and more and whose subject matter can vary from the most banal to extremely serious phenomena. The definition of a blog is presented in the paper, the stylistic features of this form and the polyvalence of the blog as a medium are especially discussed, in order to establish which style the blog belongs to, what are its functional characteristics and what this form, in general, is for. In order to make the theory more understandable, all this is shown on the example of the blog “Hodoljub”, which shows how literature can function as a medium.

Key words: blog, medium, stylistics, style, function.